

uplatňuje však zcela odlišné císlování AA1. Systém byl obecně odmítnut jako nedůsledný, dublující Sachs-Hornbostel, avšak s méně logickým číselným tříděním. Jediným přínosem je systematické zařazení některých mimoevropských hudebních nástrojů, které dosud nebyly evidovány.

Široce byla také diskutována problematika uvádění chronologie a lokace a užívání zkratk. Jako nejpříjemnější bylo doporučeno užívání zkratk RISM.

Na podzimním zasedání původně navržených 7 základních položek výměnného formátu bylo rozšířeno na 9 a na další úpravě formátu se pracuje. Oba počítačová experti se zavázali připravit program schopný výměny dat na bázi běžně užívaného textového editoru WordPerfect a řídících systémů MS.DOS a Windows. Číselné značení polí také řeší otázku jazyka - považuje se za vhodné používat případně angličtinu, avšak ani zápisy v lokálním jazyce nejsou vyloučeny. Znalost tří jazyků je v oblasti mezinárodního výzkumu automaticky předpokládána.

Oproti naší praxi se také ukázalo, že programy RIdIM jsou podstatně širší - zahrnují také celou oblast nonartificiální hudby, zvláště hudby lidové, velká pozornost je věnována tanci. Je to také zřejmé z toho, že velká část akcí je zajišťována, organizačně i finančně, v rámci ICTM (International Comitee for Traditional Music).

Účast na uvedeném setkání byla součástí práce na úpravě a sjednocení katalogizace hudebně-ikonografických pramenů v českých sbírkách a v souladu se snahou o ustavení pracovní skupiny RIdIM v rámci České národní skupiny IAML. Na 2. plenárním zasedání ČNS IAML 9. června 1994 byla pak pracovní skupina RIdIM oficiálně ustavena a dovolujeme si přizvat ke spolupráci všechny zájemce o činnost v rámci této skupiny. Ráda jim poskytnu bližší informace o všem, co se nám dosud podařilo získat pro činnost RIdIM v našich podmínkách. Jedním z dosavadních výsledků je vyzvání časopisu RIdIM Newsletter z USA k vytvoření celého čísla příspěvků českých autorů na bohemikální tematiku. Na plenárním zasedání IAML také Hudební oddělení Národní knihovny

prispět k výměně informací o metodice práce na jednotlivých pracovištích hudebně-vědných v rámci IAML, ale i v muzeích, galeriích a orgánech památkové péče v rámci ICOM.

EVA PAULOVÁ

„HUDBA A MOC“ NA KONFERENCI V LYONU

14. a 15. října proběhla v Lyonu mezinárodní francouzsko-česká konference s tématem Hudba a moc (La Musique et les pouvoirs). Pořadatelem bylo nám dobře známé Hnutí Janáček (Mouvement Janáček), jehož prezidentem je muzikolog se zkušenostmi především z rozhlasové práce, Guy Erismann. Sdružení vzniklo s cílem propagovat Janáčkovu hudbu ve Francii. Odvedlo na tomto poli, jak jsme mohli poznat z vlastní zkušenosti, znatelný kus práce a nyní rozšiřuje svůj pracovní záběr na další oblasti spolupráce.

Konference Hudba a moc vychází z této motivace a navazuje recipročně na konferenci Nacionalismus a kosmopolitismus v hudební kultuře, která se konala před dvěma lety v Praze ve spolupráci české Akademie věd a právě Mouvement Janáček.

Lyonská konference se uskutečnila s finanční podporou Nadace OSA, Francouzského institutu v Praze, České ambasády ve Francii a dvou autorských organizací ve Francii SACEM a DRAC. Publicitu z francouzské strany zajistila TELERAMA a rozhlasová stanice France-Culture. Prostor poskytla lyonská Státní konzervatoř.

Na konferenci odeznělo patnáct referátů. Obecný vstup do problematiky obsahoval příspěvek Jiřího Fukače „Moc hudby jakožto mýtus a hudba mocných jako sociální realita“. Popis denotačního a konotačního pole obou pojmů (hudba a moc) odkryl významový průnik odhalující smysluplnost tohoto spojení. Hudba je tradičně, na rozdíl od ostatních umění, spojována nejen s oblastí duchovní svobody, ale i projevením řádu. Hudba i moc umožňuje orientaci v řádu a záleží na filozofickém názoru jakou míru obecnosti toho-

HV 1/1995

...připustíme.
...tická moc i moc hudby se často
...entují rituální formou a jejich vliv je
...pojen s emocionalitou vázanou na
...tajemství. Politika může hudbu zapojit do
...svých služeb a třeba ji i zneužít. Provo-
...zování hudby vyjevuje určité mocenské
...způsoby (manažéři, dirigenti). Faktem je, že
...hudba i politika současnosti své funkce
...spíše redukuje a zplošťují.

Část referátu byla ilustrativně věnována
aktuálnímu vztahu obou oblastí. Sociologové
kultury západních zemí jsou většinou
pragmatičtí a skeptičtí. Podle jejich názoru
se buď politická moc o kulturu zajímá,
a pak si ji snaží podřídit, nebo se o ni neza-
jímá. Podle názoru většiny českých účastníků
se naše republika překotně přesouvá
z prvního výše uvedeného postoje do druhého.

Blízké sepletí hudby s mocenskými
strukturami, které nemusí být státní, ale
jsou spíše nadnárodní, kapitálové,
lobbystické, je typické pro současnou pop
music, o které referoval Ivan Poledňák.
Zdůraznil, že samotná muzikologie stále
ještě málo reflektuje způsob společenského
bytí hudby, která se stává v daleko větší
míře, tj. včetně hudby historické, etnické
a folklórní součástí tržních mechanismů.
Velké gramofonové, rozhlasové a televizní
firmy vyvíjejí mimořádný tlak, který v pop
music často cílí nejen na hudební názory, ale
zasahuje celý životní styl (známe to dnes,
bohužel, z reklamního žargónu). Dochází
z jedné strany k zploštění stylu i vkusu,
o kterém už v 60. letech psal Adorno, na
druhé straně ovšem strategie noviniek
a vzrůstající technické možnosti otevírají
dveře malým firmám a objevným tvůrčím
činům. Ivan Poledňák stejně jako Jiří Fukač
věnoval úvahu české situaci a jejím
charakteristickým rysům - dřívější enormní
podpoře střednímu proudu pop music a až
neadekvátní politizaci rockové a jazzové
scény (Plastic People of Universe, Jazzová
sekce), dnešní následné redukovanosti
domácí produkce právě ve středním proudu,
výskytu extrémních (fašizujících) ideo-
logických postojů v pop music, průniku
dříve politicky šikanovaných hudebníků do
politických funkcí. Za jediný způsob, jak lze
kompenzovat „hloupost“ tržních mecha-
nismů, považuje Ivan Poledňák rozvíjení
hodnotové orientace lidí, kvality hudební
výchovy, podporu alternativních projektů

státní správy.

Zvláštní citlivost vůči zvnitřňování
technokratických způsobů uměním projevoval
filozof frankfurtské sociologické školy
T. W. Adorno. Jeho kritice rozpolcené
hudební scény na triviální pop a sofisti-
kovanou avantgardu věnoval svůj referát
skladatel spektrální hudby a vedoucí doku-
mentace IRCAMu Hugues Dufourt.

Podle jeho názoru je užitečné držet
Adornův kritický postoj v patrnosti, protože,
i když jeho vyhocenost agravuje reálný
stav, přece jen upozorňuje na fakt, že hudba
bez vnitřní dynamiky, tvůrčího subjektivi-
sma a historické zakotvenosti ztrácí
značnou část své působivosti. Časový
prostor na diskusi v této obecné poloze,
bohužel, nezbyl, ale faktem je, že většina
přítomných Francouzů viděla právě v pří-
padě Institutu pro výzkum akustiky a hudby
(IRCAM), založeném P. Boulezem, reálný
příklad politického posvěcení ambic skla-
datele reprezentujícího Adornem kriti-
zovaný typ avantgardní hudby (muzikolog,
prof. University v Toulouse Jésum Aquila
tematizoval ve svém referátu). Je pravdou,
že rozkvět Boulezovy kariéry jakožto orga-
nizátora hudebního života spadl právě do
období silně prokulturní politiky státu
a Boulez dovedl nabídnout tehdy neobyčejně
aktivní a reprezentativní spojení umění,
vědy a techniky.

Podobně živou diskusi, v jejímž podtextu
je obava z mocenské manipulace, vzbudil
referát Guy Erismanna o francouzském
veřejném rozhlasovém vysílání, jeho
morální funkci a právu občanů na informo-
vanost. Francouzské veřejné vysílání je
z hlediska počtu frekvencí, dosahu
a finanční situace nepoměrně lépe zajištěno
než u nás. Obavy o působení lobby, event.
politických stran jsme už loni vyslechli od
německého kolegy na konferenci Hudba
a stát. Zdá se, že je to obecnější trend.

Přínosné bylo porovnání aktuálního
stavu kulturní politiky obou zemí. O situaci
v České republice referovala Lenka Dohna-
lová. Z francouzské strany jsme vyslechli
příspěvků několik. Sociolog Pierre Michel
Menger popsal vývoj hudebního trhu práce.
Olivier Bernard, vedoucí pracovník SACEM,
věnoval referát vývoji veřejných služeb
v hudbě, prezident RTL a organizace
specializované na mecenášství ADMICAL
Jaques Rigaud informoval o stavu sponso-
ringu. Blíže údaje o vývoji francouzské

situace by jistě stály za samostatný článek. Jen krátce pro připomenutí: Francie je zemí, v níž má státní zájem o rozvoj kultury tradiční zhruba od doby Ludvíka XIV. Neobvykle intenzivní podpora hudební kultury proběhla v několika vlnách od 60. let. Vznikla řada oblastních orchestrů, divadel a festivalů, v Paříži několik reprezentativních institucí interpretačních (např. Orchestre de Paris), tvůrčích (IRCAM) i dokumentačních (mediatéka v Les Halles, Cité de la Musique). To vše, samozřejmě, i při masivní finanční státní podpoře, muselo vyvolat otázku komplementárních zdrojů. V posledních třech letech procházela francouzská ekonomika depresí, při níž, podobně jako u nás, stát přenesl více odpovědnosti na regionální správu. Zajímavé je, že agentura ADMICAL, založená Jaquem Rigaudem, anticipovala včas potřebu mecenášství, které se nezvykle rychle rozvinulo a diverzifikovalo.

Vybudování rozsáhlé institucionální základny vzbudilo také neobvyklý nárůst (v průměru asi o 50 - 60 % za období 1982 - 90) a omlazení pracovních sil (47 % má méně než 35 let). Tlak konkurence (i ze zahraničí) a nadbytek pracovních sil vede hudebníky i muzikology k strategiím kratších a kombinovaných úvazků. Tento přístup zatím podporuje francouzský sociální systém, který zajišťuje i v kratších mezidobích výplatu podpory v nezaměstnanosti.

Správná politická rozhodnutí by měla být historicky poučená, z toho vycházel referát Tomislava Volka o „Orientaci institucí evropských zemí a jejích důsledcích“. Tomislav Volek uvedl několik historických institucionálních typů operních domů (Vídeň, Londýn, Paříž, New York, Praha). Důraz na okamžitý efekt a reprezentativnost, který vede ke konzervativnosti a hvězdnému systému se z dlouhodobého hlediska nejeví konstruktivně, objevenější mohou být scény menší (historicky právě Praha). Tomislav Volek nabídl projekt srovnávacího studia institucionálních modelů evropského hudebního života.

Podobné tematické byl věnován příspěvek Milana Pospíšila, srovnávající v historické perspektivě českou a francouzskou operu. Francouzská opera hrála v českých zemích od poloviny 19. století do meziválečného období i roli politickou a dramaturgicky progresivní.

Referáty Marcela Marnata a Rémi Strickera přinesly dva konkrétně historické pohledy na situaci umělce s významnou společenskou pozicí. Jedním z nich byl Claudio Monteverdi, který získal na svou dobu zcela výjimečnou pracovní smlouvu, druhým Ferenc Liszt s jeho snahou získat pozici mocensky „posvěceného“ reformátora katolické hudby. I když oba referáty vzbudily polemiku, byly v celkové mozaice různých pohledů na problematiku přínosné.

Bylo by podivné, kdyby se neobjevily příspěvky reflektující téma církevní moci a hudby. Kromě referátu o Lisztovi a jeho neakceptované iniciativě se jí věnoval příspěvek Marka Fraňka o „Církevních institucích a církevní hudbě v Čechách od 2. pol. 17. století“. V historickém vývoji se střídají doby stylového purismu s tolerancí a úpadkem. Pro francouzskou stranu byl specifickým především problém české reformace, zpěv v národním jazyce a jeho funkce v bohoslužbě. V tomto proudu hledají kořeny Dvořákova a Janáčkova přístupu k duchovní hudbě.

Rozmanitou mozaiku reflexí problému velmi vhodně doplňoval příspěvek Milana Kundy o hudbě v koncentračních táborech a problematice židovství. Moc hudby a politická moc stály tehdy v konfrontaci a hudba osvědčila svou humánní funkci. Od středověku ve vlnách probíhající designování Židů vedlo k umělému udržování židovské problematiky. Ve skutečnosti Židé i v extrémních podmínkách koncentračního tábora projevovali širší, všelidské cítění a vazbu na národní prostředí, v němž žili. Problém opět vzbudil živou pozornost, mimo jiné i proto, že referent osvědčil detailní znalosti.

Téma Hudby a moci, které se zpočátku zdálo příliš obecné, nakonec otevřelo perspektivní debaťní horizont.

LENKA DOHNALOVÁ

MUSIKERZIEHUNG ALS KULTURELLER INDIKATOR. Mezinárodní konference, Vídeň 19.-21.10.1994

Ve spolupráci hudebně-pedagogického oddělení a hudebně-historického institutu vídeňské Hochschule für Musik und darstellende Kunst byla uspořádána konference s výše uvedeným názvem, jež měla za